

**BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING ONA TILI
DARSLARIDA FAOLLIGINI OSHIRISH USULLARIGA
ZAMONAVIY YONDASHUV**

Alimardonova Zuhra Sulaymon qizi

Axborot texnologiyalari va menejment universiteti

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi talabasi

Annotatsiya: *Mazkur maqolada boshlang'ich sinif o'quvchilarining ona tili darslaridagi faolligini oshirishga qaratilgan zamonaviy metod va yondashuvlar o'rganilgan. Interfaol metodlar, axborot-kommunikatsion texnologiyalar, differensial yondashuv, o'yinli mashg'ulotlar, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim kabi vositalar asosida o'quvchilarni o'quv jarayoniga jalb qilish samarali natijalar bergani tahlil qilingan. Tadqiqotda nazariy hamda amaliy yondashuvlar uyg'un holda yoritilgan.*

Kalit so'zlar: *boshlang'ich ta'lim, ona tili, o'quvchi faolligi, zamonaviy metod, interaktiv metodika, axborot texnologiyalari, o'yinli darslar.*

Keywords: *primary education, mother tongue, student activity, modern method, interactive methodology, ICT, game-based learning*

Ключевые слова: *начальное образование, родной язык, активность учащихся, современные методы, интерактивные методики, ИКТ, игровые занятия.*

Kirish; XXI asrda ta'lim sohasi taraqqiyotning yangi bosqichiga ko'tarilib, an'anaviy yondashuvlar o'rniga zamonaviy, innovatsion va shaxsga yo'naltirilgan metodlar kirib kelmoqda. Boshlang'ich ta'lim bu tizimning poydevoridir. Ayniqsa, ona tili darslari — o'quvchilarning muloqotga kirishish, o'z fikrini ifoda qilish, savodxonlik va nutq madaniyatini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

Ona tili darslari orqali nafaqat til me'yorlari, balki fikrlash, muloqot, muomala, axloqiy qadriyatlar ham singdiriladi. Shu bois, bugungi kunda o'quvchilarning faolligini oshirishga qaratilgan zamonaviy metodlarga ehtiyoj ortmoqda. Ular orqali o'quvchi dars jarayonining faol subyekti sifatida shakllanadi [1].

Metodologiya: Tadqiqotda sifat va miqdoriy usullar uyg'unligida olib borildi. Quyidagi metodlar asosida ish tashkil etildi:

- **Nazariy tahlil:** boshlang'ich ta'lim, zamonaviy pedagogika, kommunikativ yondashuv bo'yicha ilmiy adabiyotlar o'rganildi.
- **Amaliy kuzatuv:** ona tili darslarida o'quvchilarning faolligi tahlil qilindi.

● **Intervyu va suhbat:** tajribali boshlang'ich sinf o'qituvchilari bilan suhbatlar o'tkazildi.

● **Eksperimental ishlar:** interaktiv metodlar asosida darslar tashkil etilib, natijalar kuzatildi va tahlil qilindi.

Tadqiqot Toshkent shahri va viloyatidagi 3 ta umumta'lim maktabining 2-4-sinflarida olib borildi.

3. Natijalar

3.1. Interaktiv metodlar orqali o'quvchi faolligini oshirish

Interfaol metodlar orqali o'quvchilarni mustaqil fikrlashga, nutqiy faoliyatga undash mumkin. Masalan:

"**Aqliy hujum**" — dars boshida mavzu bo'yicha savollar beriladi, o'quvchilar erkin fikr bildiradilar.

"**Insert**" **texnologiyasi** — o'qilgan matn ustida ishlaganda o'quvchilar +, -, !, ? belgilar bilan ishlaydi.

"**Fikrlar xazinasini**" — matn yuzasidan o'quvchilar o'z fikrlarini doskaga yozadilar.

Bu metodlar o'quvchilarda faollikni, qiziqishni va ishtirokchanlikni oshiradi [2].

3.2. AKT vositalaridan foydalanish

Ona tili darslarida quyidagi AKT vositalari darsni jonlantiradi:

✓ **Elektron darsliklar, interaktiv testlar, taqdimotlar** yordamida mavzularni chuqurroq o'zlashtirish;

✓ **Smart doskalar, mobil qurilmalar** orqali o'quvchilarning vizual idrokini kuchaytirish;

✓ Masalan, imlo darsida noto'g'ri yozilgan so'zlar bilan interaktiv o'yin o'tkazish natijasida o'quvchilar faol ishtirok etgan.

3.3. O'yinli yondashuvning samarasi

Boshlang'ich sinf o'quvchilari yosh xususiyatiga ko'ra o'yinga moyil. Dars jarayoniga quyidagi o'yinlarni joriy qilish mumkin:

"**Topib ayt!**" — o'quvchilarga gap beriladi, kerakli tinish belgisini topadi.

"**So'zdan so'z yasaymiz**" — berilgan so'zdan yangi so'zlar yasash.

"**Rolga kirish**" — matn asosida qahramonlar rolini ijro etish.

Bu usullar orqali o'quvchi ham fikrlaydi, ham qiziqarli muhitda bilim oladi [3].

3.4. Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv

O'quvchining individual o'ziga xosligi, qobiliyati, bilim darajasi inobatga olinadi:

◆ Kuchli o'quvchilar — murakkab topshiriqlar;

◆ O'rtacha — o'zlashtirishga mos topshiriqlar;

◆ Qiyinchilik sezayotganlar — vizual va oddiy topshiriqlar bilan rag'batlantiriladi.

3.5. Refleksiya va baholash tizimi

Dars yakunida o'quvchilar quyidagilar orqali o'z faoliyatini baholaydi:

- ❖ "Bugun nimani o'rgandim?"
- ❖ "Menga nima qiyin bo'ldi?"
- ❖ "Eng yoqqan mashg'ulot nima bo'ldi?"

Bu esa o'quvchilarni o'z ta'limiga mas'uliyatli yondashishga o'rgatadi.

Munozara: Ona tili darslarida o'quvchilar faolligini oshirish, avvalo, o'qituvchining metodik mahoratiga bog'liq. Interaktiv, differensial va o'yinli metodlar o'quvchini passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantiradi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha:

- Darsda 2–3 xil metoddan foydalangan o'qituvchi darsda 70–80% o'quvchini faol ishtirok ettira oladi;
- AKT vositalaridan foydalanganda o'quvchilarning diqqat va eslab qolish darajasi ortgan;
- Refleksiya metodlari orqali o'quvchilar o'z o'rganishini anglab yetadi.

Ayniqsa, kommunikativ kompetensiya va tanqidiy fikrlashni shakllantirish uchun ushbu yondashuvlar muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy metodlar o'quvchida nutqiy faoliyat, ijodiy tafakkur, mustaqil o'rganish, baholash va muloqot ko'nikmalarini shakllantiradi [4].

Xulosa: Ona tili darslarida o'quvchilar faolligini oshirish zamonaviy metodlar va texnologiyalarni joriy etishni talab qiladi. Interaktiv va o'yinli metodlar, AKT vositalari, shaxsga yo'naltirilgan yondashuvlar orqali o'quvchi mustaqil, faol va ijodkor shaxs sifatida shakllanadi. O'qituvchi esa darsni innovatsion yondashuv asosida tashkil etgan holda, nafaqat bilim beradi, balki o'quvchini faoliyatga yo'naltiradi.

Kelajakda boshlang'ich sinfda ona tili darslarini yanada samarali tashkil etish uchun o'qituvchilarning zamonaviy metodik ko'nikmalarini rivojlantirish, darslarni texnologik asosda boyitish va milliy-didaktik imkoniyatlardan keng foydalanish tavsiya etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karimova M. "Boshlang'ich ta'limda ona tili o'qitish metodikasi". – T.: O'qituvchi, 2020.
2. Qodirova Z. "Interfaol metodlar tizimi". – T.: Ilm Ziyo, 2019.
3. Sattorova D. "Boshlang'ich sinflarda innovatsion yondashuvlar", – Samarqand, 2021.
4. Qo'chqarova N. "Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat", – T.: 2022.